

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 4

สมมติฐานของการวิจัย คือ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงาน ร่วมกัน ปัจจัยลักษณะองค์การ และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 4

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 4 ประกอบด้วยจังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดอ่างทอง มีผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 850 คน จาก 850 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน และปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการหาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 4 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า จากผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีอายุราชการมากกว่า 20 ปี และเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษามากกว่า 20 ปี และมีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาโท

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียน

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด

เมื่อพิจารณาแต่ละบทบาท พบว่า

1. บทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

บทบาทการบริหารวิชาการ ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด ข้อยุทธการที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การมอบหมายให้ครูจัดทำแผนและจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมา ได้แก่ การมอบหมายให้ฝ่ายวิชาการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด และน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดให้สถานศึกษาเข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

2. บทบาทการบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

บทบาทการบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด ข้อยุทธการที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การจัดตั้งและเบิกจ่ายงบประมาณประจำปี ตามแผนปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา รองลงมา

ได้แก่ การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ งานพัสดุที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน และน้อยที่สุด ได้แก่ การมอบหมายให้ฝ่ายงบประมาณวางแผนและจัดทำแผนงานพัสดุประจำปี และล่วงหน้า 3 ปี

3. บทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

บทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับการปฏิบัติมาก และข้อรายการที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษา รองลงมา ได้แก่ การแต่งตั้งและร่วมกับคณะกรรมการพิจารณาเลื่อน/ไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนและค่าตอบแทนของครูและบุคลากรในสถานศึกษา และแจ้งผลการพิจารณาพร้อมเหตุผล และน้อยที่สุด ได้แก่ การมอบหมายให้ฝ่ายบุคคลจัดให้มีการทดลองการปฏิบัติหน้าที่ของครูและบุคลากรในสถานศึกษาที่ได้รับการบรรจุ

4. บทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

บทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด และข้อรายการที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การจัดหาทุนการศึกษา และจัดการรับ-มอบทุนการศึกษา รองลงมา ได้แก่ การจัดบริการอาหารกลางวันที่ถูกสุขลักษณะแก่ผู้เรียน และน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดให้เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และกิจกรรมของสถานศึกษาที่ถูกต้องผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ทุกปัจจัยส่งผลต่อระดับการปฏิบัติมาก โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกัน ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยลักษณะองค์การ และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ

เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัยย่อย พบว่า

1. ปัจจัยย่อยลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษา
ในโรงเรียน

ปัจจัยย่อยลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษา
ในโรงเรียน ทุกปัจจัยส่งผลต่อระดับการปฏิบัติมาก ปัจจัยย่อยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติมากที่สุด
ได้แก่ ความรู้ รองลงมา ได้แก่ ความสามารถ และน้อยที่สุด ได้แก่ ความถนัด

2. ปัจจัยย่อยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกันที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกันที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ส่วนใหญ่ส่งผลต่อระดับการปฏิบัติมาก ปัจจัยย่อยที่ส่งผลต่อ
การปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การยึดเหนี่ยวในกลุ่ม รองลงมา ได้แก่ โครงสร้างกลุ่ม และน้อยที่สุด
ได้แก่ บทบาท

3. ปัจจัยย่อยลักษณะองค์การที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษา
ในโรงเรียน

ปัจจัยย่อยลักษณะองค์การส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษา
ในโรงเรียน ส่วนใหญ่ส่งผลต่อระดับการปฏิบัติมาก ปัจจัยย่อยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติมากที่สุด
ได้แก่ โครงสร้างองค์การ รองลงมา ได้แก่ วัฒนธรรมองค์การ และน้อยที่สุด ได้แก่ ลักษณะงาน

4. ปัจจัยย่อยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ทุกปัจจัยส่งผลต่อระดับการปฏิบัติมาก ปัจจัยย่อยที่ส่งผลต่อการ
ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การเมือง รองลงมา ได้แก่ เทคโนโลยี และน้อยที่สุด ได้แก่ เศรษฐกิจ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย และบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

เมื่อพิจารณาถึงภาพรวมระหว่างปัจจัย และบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาทการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ปัจจัยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกัน มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาทการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง กับบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ปัจจัยลักษณะองค์การ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง กับบทบาทการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาทการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัยย่อยพบว่า

1. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยย่อยลักษณะส่วนบุคคล และบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

งบประมาณ และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ปัจจัยย่อย สังคม มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหาร งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียน โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ปัจจัยย่อย การเมือง มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ปัจจัยย่อย เทคโนโลยี มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหาร สถานศึกษาในโรงเรียน โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ปัจจัยย่อย การศึกษา มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหาร สถานศึกษาในโรงเรียน โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย กล่าวว่า ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยลักษณะกลุ่ม ที่ปฏิบัติงานร่วมกัน ปัจจัยลักษณะองค์การ และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ ส่งผลต่อ บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 4

เมื่อพิจารณา พบว่า

1. การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยลักษณะองค์การส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ได้ร้อยละ 14.00

2. การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยลักษณะองค์การส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนได้ร้อยละ 10.10

3. การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยลักษณะองค์การส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนได้ร้อยละ 11.60

4. การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยลักษณะองค์การส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนได้ร้อยละ 15.50

จากผลการวิจัยพบว่า มีเพียงปัจจัยลักษณะองค์การที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 4 ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานของการวิจัย

5.1 ปัจจัยย่อยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

1. การถอดอรรถประโยชน์ของปัจจัยย่อยลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย ความถนัด และความรู้ ส่งผลต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ และส่งผลต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนรวมกันได้ร้อยละ 10.00

2. การถอดอรรถประโยชน์ของปัจจัยย่อยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกันที่ส่งผลต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย ภาวะผู้นำ ส่งผลต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสามารถส่งผลต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ได้ร้อยละ 7.20

3. การถอดอรรถประโยชน์ของปัจจัยย่อยลักษณะองค์การที่ส่งผลต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย เทคโนโลยี และลักษณะงาน ส่งผลต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และส่งผลต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนรวมกันได้ร้อยละ 15.20

4. การถอดอรรถประโยชน์ของปัจจัยย่อยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การที่ส่งผลต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย เทคโนโลยี และสังคม ส่งผลต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ และ

ส่งผลต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนร่วมกัน
ได้ร้อยละ 5.00

5. การถอดถอดพหุคูณของปัจจัยย่อยลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อบทบาทการบริหาร
งบประมาณที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย ความสามารถ และความรู้ ส่งผลต่อบทบาทการบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริง
ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ
และส่งผลต่อบทบาทการบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน
ร่วมกันได้ร้อยละ 6.20

6. การถอดถอดพหุคูณของปัจจัยย่อยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกันที่ส่งผลต่อบทบาท
การบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย ภาวะผู้นำ ส่งผลต่อบทบาทการบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหาร
สถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และส่งผลต่อบทบาทการบริหาร
งบประมาณที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ได้ร้อยละ 6.10

7. การถอดถอดพหุคูณของปัจจัยย่อยลักษณะองค์การที่ส่งผลต่อบทบาทการบริหาร
งบประมาณ ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อยลักษณะองค์การ ด้านเทคโนโลยี และโครงสร้างองค์การส่งผลต่อบทบาทการ
บริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ 0.01 และส่งผลต่อบทบาทการบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาใน
โรงเรียนร่วมกันได้ร้อยละ 10.20

8. การถอดถอดพหุคูณของปัจจัยย่อยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การที่ส่งผลต่อบทบาท
การบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย สังคมและการเมือง ส่งผลต่อบทบาทการบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริง
ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

และสามารถส่งผลต่อบทบาทการบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษา
ในโรงเรียนร่วมกันได้ร้อยละ 5.30

9. การถอดอรรถประโยชน์ของปัจจัยย่อยลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อบทบาท
การบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย ทักษะคนดี แรงจูงใจ และทักษะ ส่งผลต่อบทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติ
จริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และส่งผลต่อ
บทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนร่วมกันได้ร้อยละ
8.80

10. การถอดอรรถประโยชน์ของปัจจัยย่อยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกันที่ส่งผลต่อบทบาท
การบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย สถานภาพ และบทบาทส่งผลต่อบทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ
และส่งผลต่อบทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนร่วมกัน
ได้ร้อยละ 8.90

11. การถอดอรรถประโยชน์ของปัจจัยย่อยลักษณะองค์การที่ส่งผลต่อบทบาทการบริหาร
งานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย ลักษณะงาน และโครงสร้างองค์การ ส่งผลต่อบทบาทการบริหารงานบุคคล
ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ
ส่งผลต่อบทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนร่วมกันได้
ร้อยละ 11.60

12. การลดอรรถประโยชน์ของปัจจัยย่อยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การที่ส่งผลต่อบทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย สังคม ส่งผลต่อบทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และส่งผลต่อบทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนได้ร้อยละ 6.00

13. การลดอรรถประโยชน์ของปัจจัยย่อยลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย แรงจูงใจ ทักษะ ความรู้ และทักษะ ส่งผลต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และส่งผลต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนร่วมกันได้ร้อยละ 11.00

14. การลดอรรถประโยชน์ของปัจจัยย่อยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกันที่ส่งผลต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย ภาวะผู้นำ และการยึดเหนี่ยวในกลุ่ม ส่งผลต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ และส่งผลต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนร่วมกันได้ร้อยละ 12.40

15. การลดอรรถประโยชน์ของปัจจัยย่อยลักษณะองค์การที่ส่งผลต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย โครงสร้างองค์การ เทคโนโลยี ส่งผลต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และปัจจัยย่อย วัฒนธรรมองค์การ ส่งผลต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และส่งผลต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนร่วมกันได้ร้อยละ 16.10

16. การลดอรรถประโยชน์ของปัจจัยย่อยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การที่ส่งผลต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย สังคม และการเมือง ส่งผลต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และส่งผลต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนร่วมกันได้ร้อยละ 8.60

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

เมื่อพิจารณาภาพรวมของบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด อาจมีสาเหตุเนื่องจาก พฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ตามตำแหน่งงานซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานตำแหน่ง มาตรฐานวิทยฐานะของผู้บริหารสถานศึกษาที่กำหนดให้ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่บริหารวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พันธ์ หันนาคินทร์ (2529: 68-69) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรับผิดชอบในการทำงานทุกอย่างของสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานสถานศึกษา

เมื่อพิจารณาตามลำดับของระดับการปฏิบัติ พบว่า

การบริหารทั่วไป เป็นบทบาทที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด อาจมีสาเหตุเนื่องจากการบริหารทั่วไป ประกอบด้วยการบริหารงานย่อย 4 งาน ได้แก่ งานธุรการ งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และงานความสัมพันธ์ชุมชน ซึ่งมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาทั้งสิ้น เพราะ งานธุรการ เป็นงานที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อเป็นการบริการหน่วยงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้สามารถดำเนินงานไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ งานกิจการนักเรียน เป็นการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน และบริการต่าง ๆ แก่ผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอน ชั้นเรียนปกติ งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เป็นการจัดหาอาคาร ห้องเรียนให้เพียงพอ

ใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรม ส่งเสริมผู้เรียน และงานสัมพันธ์ชุมชน เป็นงานสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน

ประกอบกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วย ตัวแทนผู้ปกครอง ครู องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศิษย์เก่าของสถานศึกษา พระภิกษุสงฆ์ หรือผู้แทนศาสนาอื่น และผู้ทรงคุณวุฒิ ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุน กิจการของสถานศึกษา และกำหนดให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ ทำให้สถานศึกษาและชุมชนมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น ดังนั้นงานสัมพันธ์ชุมชนจึง มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการทำให้สถานศึกษาและชุมชนมีความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดีต่อกัน อีกทั้งการจัดการเรียนการสอนยังส่งเสริมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ทำให้งานกิจการนักเรียนมีภารกิจมากขึ้น เมื่อมีการติดต่อสื่อสารมากขึ้น งานธุรการจะมี ภารกิจมากขึ้นตามไปด้วย

การบริหารงบประมาณ เป็นบทบาทที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด อาจมีสาเหตุเนื่องจาก ปัจจุบันมีระบบงบประมาณเป็นระบบจัดสรรเงินอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลสำหรับผู้เรียน และมีการบริหารจัดการงบประมาณตามมาตรฐานการจัดการทางการเงิน โดยมีการวางแผน งบประมาณ การคำนวณต้นทุนผลผลิต การจัดระบบการจัดหาพัสดุ การบริหารทางการเงินและ การควบคุมงบประมาณ การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน การบริหารสินทรัพย์ การ ตรวจสอบภายใน (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545: 19) ซึ่งมาตรฐานการจัดการทางการเงินทำให้ การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาเป็นระบบมากขึ้น อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ใน การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ ของสถานศึกษา เพื่อให้ การใช้จ่ายงบประมาณมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและได้ผลตามเป้าหมายของการลงทุน

การบริหารงานบุคคล เป็นบทบาทที่มีระดับการปฏิบัติมาก อาจมีสาเหตุเนื่องจากการ บริหารงานบุคคลตามหลักการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา ขั้นตอนของการบริหาร งานบุคคล ได้แก่ การสรรหาบุคลากร การคัดเลือกบุคลากร ไม่สามารถทำได้อย่างเบ็ดเสร็จภายใน สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ในวงจำกัด คือ สามารถประเมินความต้องการ

อัตรากำลังและจัดทำแผนอัตรากำลังเพื่อเสนอขอความเห็นชอบต่อเขตพื้นที่การศึกษา อีกทั้งการคัดเลือกบุคลากรยังเป็นอำนาจของเขตพื้นที่การศึกษาเท่านั้น (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545 : 22-32) ยกเว้นเฉพาะกรณีบุคลากรอัตราร้าง สถานศึกษาสามารถเปิดรับบุคลากรอัตราร้าง และสามารถบริหารงานบุคคลในส่วนของบุคลากรอัตราร้างได้ครบทุกขั้นตอนในการบริหารงานบุคคล

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

เมื่อพิจารณาภาพรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนคือ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกัน ปัจจัยลักษณะองค์การ และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ ทุกปัจจัยส่งผลต่อการปฏิบัติในระดับมาก

เมื่อพิจารณาตามระดับส่งผลต่อการปฏิบัติ พบว่า

ปัจจัยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกันส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนในระดับมาก อาจมีสาเหตุเนื่องจาก กลุ่ม เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการดำเนินงานและความสำเร็จขององค์การ โดยการสร้างและการจัดการกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องทำด้วยความรู้และความเข้าใจ ผู้บริหารต้องสามารถสร้างกลุ่มที่เป็นทางการให้เกิดขึ้นในองค์การ และกำหนดบทบาท หน้าที่การปฏิบัติงานของสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนให้เหมาะสม และชักนำให้สมาชิกของกลุ่มทำงานร่วมกัน ให้สอดคล้องกับทิศทางขององค์การ โดยผู้บริหารจะต้องหล่อหลอมสมาชิกให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เนื่องจากสมาชิกแต่ละคนมีพื้นฐานและความต้องการที่แตกต่างกัน ซึ่ง ธงชัย สันติวงษ์ และ ชัยยศ สันติวงษ์ (2548: 193) ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ไว้ว่า กลุ่มจะประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ได้ สิ่งสำคัญคือ ต้องตอบสนองความต้องการของสมาชิกกลุ่มได้ ซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะทำให้ความต้องการของสมาชิกทุกคนกลายเป็นความต้องการของกลุ่มในที่สุด ดังนั้น ปัจจัยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกัน จึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารควรทำความเข้าใจ เพราะจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถชักนำกลุ่มต่าง ๆ ในองค์การร่วมกันทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การได้

เมื่อพิจารณาปัจจัยย่อย ทั้ง 6 ปัจจัยของปัจจัยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกัน พบว่า ปัจจัยย่อยที่ส่งผลมากที่สุด คือ การยึดเหนี่ยวในกลุ่ม รองลงมา คือ โครงสร้างกลุ่ม และน้อยที่สุดคือ บทบาท อาจมีสาเหตุเนื่องจาก

การยึดเหนี่ยวในกลุ่ม แสดงให้เห็นถึง ความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิก ในการปฏิบัติงานร่วมกันนั้น กลุ่มที่มีความสามัคคีมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิก ผลการปฏิบัติงานจะดีกว่า กลุ่มที่ขาด ความสามัคคีและขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่ง Robbins and Coulter (2002: 169) ได้กล่าวในเชิงสนับสนุนไว้ว่า การยึดเหนี่ยวในกลุ่ม เป็นระดับของความสนใจและมีส่วนร่วมกันในวัตถุประสงค์ของกลุ่มของสมาชิก โดยทั่วไปกลุ่มที่มีความขัดแย้งหรือมีความร่วมมือกันต่ำ ย่อมด้อยประสิทธิภาพในการทำงานให้สำเร็จลุล่วง เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่สมาชิกมีความร่วมมือและกลมเกลียวกัน

โครงสร้างกลุ่ม เป็นตัวกำหนดถึงขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่สมาชิกของกลุ่ม แต่ละคน มีการจัดสรรและมอบหมายงานให้แก่สมาชิกอย่างเหมาะสม ซึ่ง Rothwell and Kazanas (1992: 7) ยังกล่าวสนับสนุนอีกว่า โครงสร้างของกลุ่มที่ดี จะก่อให้เกิดวิธีการจัดสรรงานที่ดีให้แก่ สมาชิกในกลุ่มงาน โดยมีการมอบหมายแต่งตั้ง เพื่อให้มีการรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของงานที่จะ เกิดขึ้น และมีความสำเร็จอย่างชัดเจน มีความตระหนักต่อสิ่งที่พวกเขาต้องรับผิดชอบตามที่ได้รับ มอบหมาย

บทบาทของสมาชิกในกลุ่ม เกิดขึ้นในลักษณะที่แต่ละบุคคลรับรู้บทบาทของตนเอง และ คิดว่าคนอื่นคาดหวังหรือบอกตนเองอย่างไร เมื่อสมาชิกมาเข้ากลุ่มการมีส่วนร่วมในกลุ่มของ บุคคลจะถูกกำหนดโดยสภาพการณ์ เงื่อนไข และกระบวนการที่ควบคุมกลุ่มนั้น ๆ ซึ่ง Owen (1987 : 61 – 68) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคคลในกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกัน ได้แก่ ปัจจัยด้านพฤติกรรมบทบาท ความคาดหวังบทบาท การรับรู้บทบาท การแสดงบทบาท และบทบาทแฝงแล้ว ยังมีสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นภายในกลุ่ม คือ ความขัดแย้งบทบาท และความคลุมเครือของบทบาทของสมาชิก

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาใน โรงเรียนในระดับมาก อาจมีสาเหตุเนื่องจาก พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาในสภาพแวดล้อมใน การทำงาน ที่อาจมีลักษณะเป็นทางการ หรือไม่เป็นทางการ เป็นประโยชน์ต่อองค์กร หรือเป็น โทษต่อองค์กร ผู้บริหารจึงต้องทำความเข้าใจกับพฤติกรรมการทำงาน of บุคคล ซึ่ง ธงชัย สันติวงษ์ และ ชัยยศ สันติวงษ์ (2548: 103) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรม ของบุคคลในองค์กร ปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่ง คือ ปัจจัยตัวบุคคล

เมื่อพิจารณาปัจจัยย่อย ทั้ง 6 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยย่อยที่ส่งผลมากที่สุดคือ ความรู้ รองลงมาคือ ความสามารถ และน้อยที่สุดคือ ความถนัด อาจมีสาเหตุเนื่องจาก

ความรู้ เป็นองค์ประกอบพื้นฐานจำเป็นในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในองค์การ ซึ่งอาจเกิดจากองค์ประกอบหลายองค์ประกอบรวมกันเป็นความรู้ ได้แก่ ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ค่านิยม ความรู้ ทางวิชาชีพ หรือความรู้รอบตัว เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Davenport and Prusak (1997) ที่กล่าวว่า ความรู้ คือ การที่เราใช้ประสบการณ์ ค่านิยม ความชำนาญ และ สัญชาตญาณ ในตัวเรา เพื่อกำหนดสิ่งแวดล้อม และกรอบการรวบรวมและประเมินประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ได้รับ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์

ความสามารถ เป็นการแสดงออกถึง ลักษณะความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งแต่ละบุคคลมีความสามารถที่แตกต่างกัน โดยอาจมีสาเหตุมาจาก การมีความรู้ หรือทักษะในการปฏิบัติงานบางอย่าง หรือสมรรถนะที่บุคคลมีอยู่และมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานที่มี ประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถพัฒนาความสามารถได้โดยการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มัลลิกา ดันสอน (2546: 21) ที่กล่าวว่า บุคคลที่ขาดความสามารถจะไม่สามารถปฏิบัติงานได้ แม้จะมีแรงจูงใจและความต้องการที่จะปฏิบัติงานก็ตาม แต่ความสามารถ หรือ ทักษะบางอย่างสามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้ และผลการทำงานของบุคคลจะเกี่ยวข้องกับการใช้ ความสามารถของบุคคลนั้น ๆ ด้วย

ความถนัด เป็นสมรรถภาพ หรือศักยภาพ หรือความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคล อันเป็นผล เนื่องมาจากการฝึกฝน ความรู้ และประสบการณ์ จนถึงระดับมีความชำนาญในด้านใดด้านหนึ่ง โดยเฉพาะ ซึ่งบุคลากรในองค์การทุกคนสามารถพัฒนาตนเองจนเกิดความถนัดของแต่ละบุคคล ได้ โดยแต่ละบุคคลก็จะมีความถนัดที่ต่างกันไปตามพื้นฐานความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทัศนคติ หรือ แรงจูงใจของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เพราพรธม เปลียนภู (2542: 28) ที่กล่าวว่า คุณสมบัติของในตัวบุคคลนั้น เมื่อได้รับส่งเสริมและฝึกฝนแล้ว จะเกิดเป็น ความสามารถที่ตีเด่นเห็นชัดได้

ปัจจัยลักษณะองค์การส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนใน ระดับมาก อาจมีสาเหตุเนื่องจาก องค์การเป็นระบบที่จัดทำขึ้นเพื่อกำกับให้กิจกรรมที่ดำเนินไปใน องค์การเป็นไปโดยถูกต้อง ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการจัดองค์การ ซึ่งเป็นกระบวนการในการจัดการ โครงสร้างขององค์การ ซึ่งครอบคลุม การแบ่งงาน การกำหนด

หน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติงาน การกำหนดกลยุทธ์ กลุ่มงาน ลักษณะงาน การกำหนดความสัมพันธ์ในสายการบังคับบัญชา และการประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ

เมื่อพิจารณาปัจจัยย่อย ทั้ง 5 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยย่อยที่ส่งผลมากที่สุด คือ โครงสร้างองค์การ รองลงมาคือ วัฒนธรรมองค์การ และน้อยที่สุดคือ ลักษณะงาน อาจมีสาเหตุเนื่องจาก

โครงสร้าง เป็นการจัดแบ่งงาน การจัดกลุ่มงานต่าง ๆ ในองค์การออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล มีการกำหนดแนวปฏิบัติงานแต่ละฝ่ายไว้อย่างชัดเจน และเหมาะสมต่อการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วันชัย มีชาติ (2549: 193) ที่กล่าวว่า โครงสร้างองค์การ เป็นการแสดงถึงรูปพรรณสัณฐานขององค์การ และการกำหนดแนวทางหรือพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์การ โครงสร้างองค์การจะเป็นการจัดส่วนประกอบต่าง ๆ ขององค์การให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีการแบ่งงานกันทำ และจัดคนให้ทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ แสดงถึงสายการบังคับบัญชา และระดับของตำแหน่ง การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของบุคคล ที่อยู่ในตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งแต่ละตำแหน่งระบุไว้

ส่วนวัฒนธรรมองค์การนั้น เป็นการแสดงออกถึง ความเชื่อ ค่านิยมที่สมาชิกขององค์การส่วนใหญ่ยอมรับ และใช้เป็นแบบแผนในการปฏิบัติตัวในฐานะสมาชิกขององค์การ ซึ่ง Robbins and Coulter (2002: 20) กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์การ มีลักษณะเป็นการรับรู้ร่วมกันของบุคลากรในองค์การจากการได้เห็น ได้ยิน ได้รู้สิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน และบุคลากรในองค์การ แม้จะต่างตำแหน่งหน้าที่ หรือสถานภาพก็จะเข้าใจและอธิบายวัฒนธรรมองค์การได้เหมือนกัน วัฒนธรรมองค์การเป็นการอธิบายถึงลักษณะ หรือมิติที่องค์การยึดถือต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545: 57) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์การ เป็นระบบความเชื่อ และค่านิยมร่วมที่มีการพัฒนาขึ้นมาภายในสังคม และชี้นำพฤติกรรมของสมาชิก

ส่วนลักษณะงาน แสดงให้เห็นถึง ลักษณะ หรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของงาน เช่น การระบุลักษณะทั่วไป ลักษณะเฉพาะของงาน วิธีการปฏิบัติงาน เป็นต้น ในสถานศึกษา ลักษณะงานนั้นมีความหลากหลายในการใช้ทักษะ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของครูแต่ละครั้ง จะต้องใช้ทักษะการสอนที่ค่อนข้างหลากหลายในการสอน เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่หลากหลาย และได้ผลผลิตของการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ อีกทั้งครูมีอิสระในการเลือก

วิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสม มีการประเมินตนเองเพื่อพัฒนาการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hackman and Oldhan (1976: 16) ที่กล่าวว่า ลักษณะงานที่จะก่อให้เกิดงานที่มีประสิทธิภาพนั้น ประกอบด้วยลักษณะ 5 ลักษณะ คือ ความหลากหลายในทักษะ การระบุนงาน ความสำคัญของงาน ความมีอิสระ และการป้อนกลับจากการทำงาน

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนในระดับมาก อาจมีสาเหตุเนื่องจาก สถานศึกษาเป็นองค์กรในระบบเปิด ซึ่งองค์การลักษณะนี้สภาพแวดล้อมสามารถส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพ และการอยู่รอด ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและสภาพแวดล้อมขององค์กรมีลักษณะเคลื่อนไหวตลอดเวลา สามารถมองได้หลายมิติ โดยเฉพาะองค์การภาครัฐซึ่งต้องรับผิดชอบต่อความต้องการของบุคคลกลุ่ม และองค์กรต่าง ๆ ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายอย่างมาก ทำให้ปัจจุบันผู้บริหารองค์การภาครัฐให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ซึ่งแนวความคิดของ Steers (1977) เชื่อว่า องค์กรที่มีประสิทธิผลมากที่สุดถูกกำหนดโดยปัจจัยภายนอก บทบาทของนักบริหารคือ การทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมและปรับโครงสร้างและการปฏิบัติงานให้เข้าได้กับสภาวะดังกล่าว

ซึ่งเมื่อพิจารณาปัจจัยย่อย ทั้ง 5 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยย่อยที่ส่งผลมากที่สุดคือ การเมือง รองลงมาคือ เทคโนโลยี และน้อยที่สุดคือ เศรษฐกิจ ซึ่งอาจมีสาเหตุเนื่องมาจาก

การเมือง เป็นปัจจัยที่อาจเป็นไปได้ทั้งปัจจัยที่สนับสนุน หรืออุปสรรคในการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้บริหารไม่สามารถควบคุมได้ วันชัย มีชาติ (2549: 76-77) กล่าวว่า แนวนโยบายต่าง ๆ ของรัฐที่มีต่อองค์กร ระบบการเมืองและกฎหมายจะเข้ามาควบคุมการทำงานขององค์กรในด้านต่าง ๆ เช่น ส่งผลให้เกิดการแข่งขันกันในการประกอบกิจการ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ นโยบายการจัดสรรเงินอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลสำหรับผู้เรียน ก่อให้เกิดการแข่งขันในการรับสมัครผู้เรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน

เทคโนโลยี เข้ามามีบทบาทในการบริหารและการจัดการเรียนสอนของสถานศึกษามากขึ้น โดยมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน และโรงเรียนกับเขตพื้นที่การศึกษา ผ่านระบบ E-Office ของเขตพื้นที่การศึกษา และมีการใช้เทคโนโลยีโทรคมนาคมพื้นฐานในโรงเรียนมากขึ้น เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ โทรสาร โทรศัพท์ ในการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดทำ

สื่อ นวัตกรรมการสอน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Steer (1977: 70) ที่กล่าวว่า เทคโนโลยี คือ เครื่องมือ หรือวิธีการ ซึ่งองค์การใช้ในการแปรสภาพปัจจัยนำเข้าออกไปเป็นผลผลิต โดยการประยุกต์ใช้เครื่องมือ และวิธีการ เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

เศรษฐกิจ รายได้ของประชากรในพื้นที่ และอัตราการว่างงานนั้นส่งผลน้อยมาก เนื่องจากปัจจุบันรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานเรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 12 ปี และจัดให้มีกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา และโครงการเกี่ยวกับทุนการศึกษาอื่น ๆ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย และบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

เมื่อพิจารณาภาพรวม ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย และบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน พบว่า

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกัน ปัจจัยลักษณะองค์การ และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับบทบาทการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ แต่ ปัจจัยลักษณะองค์การมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับทุกบทบาท และปัจจัยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกันมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับบทบาทการบริหารทั่วไป

เมื่อพิจารณาปัจจัยย่อยแต่ละปัจจัย พบว่า

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล

ปัจจัยย่อยความรู้ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาทการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อยความสามารถ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อยทักษะ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย ความถนัด มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาทการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย ทักษะคนดี มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อยแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกัน

ปัจจัยย่อย โครงสร้างกลุ่ม มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย ภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน แต่บทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ปัจจัยย่อย บทบาท มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย สถานภาพ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาทการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย ปทัสถาน มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับบทบาทการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย การยึดเหนี่ยวในกลุ่ม มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาทการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยลักษณะองค์การ

ปัจจัยย่อย โครงสร้างองค์การ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน และมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง กับบทบาท การบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย วัฒนธรรมองค์การ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน และมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง กับบทบาท การบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย กลยุทธ์ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาใน โรงเรียน และมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง กับบทบาทการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย เทคโนโลยี มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง กับบทบาทการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน และมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาทการบริหารงานบุคคล ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหาร สถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย ลักษณะงาน มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง กับบทบาท การบริหาร วิชาการ และการบริหารงานบุคคล ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียน และมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารงบประมาณ และ การบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติ จริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร

ปัจจัยย่อย เศรษฐกิจ กับบทบาทการบริหารวิชาการ และการบริหารงานบุคคล ที่ปฏิบัติ จริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน และปัจจัยย่อย เศรษฐกิจ กับบทบาทการบริหาร งบประมาณ และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน และ มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

ปัจจัยย่อย สังคม มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหาร งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาใน โรงเรียน

ปัจจัยย่อย การเมือง มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหาร สถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย เทคโนโลยี มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยย่อย การศึกษา มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

โดยความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวแปรและตัวแปรย่อยกับบทบาทการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป มีความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ ถ้ากลุ่มปัจจัยใดหรือปัจจัยย่อยใดมีระดับการส่งผลต่อการปฏิบัติในระดับสูง บทบาทที่ปฏิบัติจริงจะมีการระดับการปฏิบัติ ที่สูงขึ้นตามไปด้วย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

จากผลการวิจัย พบว่า มีเพียงปัจจัยลักษณะองค์การที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 4 ดังนั้นจึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานของการวิจัย

เมื่อพิจารณา ปัจจัยลักษณะองค์การ พบว่า

ปัจจัยลักษณะองค์การส่งผลต่อบทบาท การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ได้ร้อยละ 14.00 , 10.10 , 11.60 , 15.50 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อพิจารณาปัจจัยย่อยลักษณะองค์การ ได้แก่ โครงสร้างองค์การ วัฒนธรรมองค์การ กลยุทธ์ เทคโนโลยี และลักษณะงาน พบว่า

ปัจจัยย่อย เทคโนโลยี และลักษณะงาน ส่งผลต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และส่งผลต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนร่วมกันได้ร้อยละ 15.20

ปัจจัยย่อย เทคโนโลยี และโครงสร้างองค์การ ส่งผลต่อบทบาทการบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และส่งผลต่อบทบาทการบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนร่วมกันได้ร้อยละ 10.20

ปัจจัยย่อย ลักษณะงาน และโครงสร้างองค์การ ส่งผลต่อบทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และส่งผลต่อของบทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนร่วมกันได้ร้อยละ 11.60

ปัจจัยย่อย โครงสร้างองค์การ เทคโนโลยี ส่งผลต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และปัจจัยย่อย วัฒนธรรมองค์การ ส่งผลต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และส่งผลต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนร่วมกันได้ร้อยละ 16.10

อาจมีสาเหตุเนื่องจาก การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน มีการกำหนดโครงสร้างองค์การ กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์การที่ดี นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม และมีลักษณะงานที่ดี จะส่งผลต่อผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนในการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปให้สามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ ประกอบกับแนวคิดของมัลลิกา ดันสอน (2546: 139) ที่กล่าวว่า โครงสร้างและวัฒนธรรมองค์การ เปรียบเสมือนร่างกายจิตใจขององค์การ ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบงานและความสัมพันธ์ภายในองค์การ และมีผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานของสมาชิก และองค์การ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในองค์รวมของระบบ เพื่อที่จะตัดสินใจและวางแผนปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง

โครงสร้างองค์การแสดงให้เห็นอย่างง่าย โดย แผนผังองค์การ จะแสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์ทางกายภาพของตำแหน่งงาน และสมาชิกในองค์การ ได้แก่ บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกองค์การ แสดงระดับและความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการของตำแหน่งงานต่าง ๆ และขอบข่ายของการควบคุม รวมทั้งแสดงถึงการบริหารองค์การว่า มีลักษณะของการรวมอำนาจ หรือกระจายอำนาจ โครงสร้างองค์การของสถานศึกษานั้น เป็นโครงสร้างองค์การ

แบบระบบราชการ มีการจัดระดับการปกครองตามลำดับชั้นลดหลั่นกัน จากผู้อำนวยการสถานศึกษาอยู่ระดับสูงสุด ลำดับต่อไปคือ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และหัวหน้างานฝ่ายต่าง ๆ ลดหลั่นกันลงไป จนถึง ครูผู้สอน ซึ่ง Robbins (2005: 173) กล่าวเสริมถึง จุดแข็งของระบบราชการว่า ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และจุดอ่อนของระบบราชการว่า ก่อให้เกิดงานย่อยในระดับล่าง

นอกจากนี้ โครงสร้างองค์การเป็นปัจจัยที่ช่วยให้องค์การประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะการไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้โดยกลยุทธ์ขององค์การ กลยุทธ์และโครงสร้างองค์การต้องมีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด โครงสร้างควรตามกลยุทธ์ ถ้าการบริหารทำให้การเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ขององค์การ โครงสร้างองค์การก็ต้องเปลี่ยนแปลง ซึ่งกลยุทธ์ของสถานศึกษานั้นปัจจุบันมี 2 กลยุทธ์ คือ แผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

แผนยุทธศาสตร์เป็นการมององค์การในภาพรวม เป็นแผนที่ครอบคลุมทั้งองค์การและมีระดับของแผนที่สอดคล้องกัน สำหรับสถานศึกษาแผนปฏิบัติการประจำปีจะสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา และแผนยุทธศาสตร์จะให้ความสำคัญกับอนาคตขององค์การ ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา จะอยู่ในระยะปานกลาง คือ มีระยะเวลา 4 ปี และแผนปฏิบัติการประจำปี มีระยะเวลา 1 ปี อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา เพื่อประเมินสถานการณ์และปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการประจำปีนั้น จะกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจนของสถานศึกษา โดยจะมีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจของสถานศึกษา รวมทั้งแนวทางการปฏิบัติงานในด้านวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และทั่วไปอย่างชัดเจน

อีกทั้งวัฒนธรรมองค์การของสถานศึกษา มีลักษณะที่ใกล้ชิดกับสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การเป็นอย่างมาก โดยเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง ชุมชน ผ่านทางผู้เรียนเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษาหรือชุมชน สถานศึกษามีความเชื่อและค่านิยมผูกติดกับจรรยาบรรณครู มีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำและ ทุกคนต้องปฏิบัติตามที่ผู้บริหารสั่งการ มีลักษณะการติดต่อสื่อสารสองทางระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอน ครูผู้สอนกับผู้เรียน และโรงเรียนกับผู้ปกครองหรือชุมชน โดย มัลลิกา ดันสอน (2546: 157) กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์การจะแสดงอิทธิพลต่อการแสดงออกของทุกองค์การ โดยจะเป็นพื้นฐานในความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์การ ถึงระดับความเชื่อที่ยากต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจะต้องประเมินความ

เหมาะสมของวัฒนธรรมองค์กร เพื่อหาวิธีแก้ไขวัฒนธรรมที่สร้างปัญหาให้กับองค์กรและส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดี เพื่อให้องค์กรไปสู่แนวทางที่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

เทคโนโลยี ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในสถานศึกษามากขึ้น ทั้งทางการบริหาร และการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะเทคโนโลยีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล ซึ่งในปัจจุบันมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเข้าสู่การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดกิจกรรมเองและปฏิบัติเอง และมีการส่งเสริมให้นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนสอนให้เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการหรือการจัดการแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เช่น ห้องสมุด หรือห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้มาตรฐาน หรือการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม หรือผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสามารถกำกับ ติดตามการปฏิบัติงานได้ จากการประเมินผลตามสภาพจริงที่ใช้วัดผล เช่น แฟ้มสะสมงาน การทดสอบ การสังเกต การจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน หรือจัดระบบนิเทศภายในระดับ หรือกลุ่ม

ในปัจจุบันที่มีการนำระบบการตรวจสอบที่เรียกว่า ระบบการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครู รวมถึงประสิทธิผลและประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งระบบการประกันคุณภาพการศึกษานี้ ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เพราะระบบประกันคุณภาพนั้นมี 2 ลักษณะ คือ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการประกันคุณภาพภายนอกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเมื่อได้รับผลการประเมินทั้งสองแล้ว ผู้บริหารจะนำมาใช้พัฒนาปรับปรุงในการด้านต่าง ๆ ที่ได้รับการประเมินว่า พอใช้ หรือ ปรับปรุง และรักษามาตรฐานในด้านต่าง ๆ ที่ได้รับการประเมินว่า ดี นอกจากนี้ควรพัฒนางานทุกด้านให้พร้อมเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาในครั้งต่อไป

การบริหารสถานศึกษาได้นำระบบอินเตอร์เน็ตมาใช้ในการรับส่งเอกสารราชการระหว่างสถานศึกษากับสถานศึกษา สถานศึกษากับเขตพื้นที่การศึกษา ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาต้องพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Steers (1977: 70) ว่า การนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ใ้องค์กร จะทำให้เกิดผลกระทบที่สำคัญ 2 ประการ คือ ส่งผลกระทบต่อบุคลากรในองค์กร เนื่องจากมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ บุคลากรในองค์กรจึงจำเป็นต้องพัฒนาความรู้

ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานของตนเองให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง และส่งผลกระทบต่อโครงสร้างขององค์การรวมถึงรูปแบบ การจัดการ ลักษณะงานที่ทำการติดต่อสื่อสาร ภายในและภายนอกองค์การ

อีกทั้งลักษณะงานในสถานศึกษา เป็นงานที่มีการกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน โดยสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้กำหนด มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งจะระบุถึงมาตรฐานการปฏิบัติตน มาตรฐานการปฏิบัติงาน ของทั้งครูและผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ อีกทั้งในการกำหนดกลยุทธ์ หรือที่เรียกว่ายุทธศาสตร์ของสถานศึกษา รวมทั้งแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา จะกำหนดหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ต้องปฏิบัติเพื่อให้สามารถดำเนินงานของสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ในทางปฏิบัติอาจสามารถหมุนเวียนสับเปลี่ยนงาน เพื่อให้ได้มีโอกาสเรียนรู้งานต่าง ๆ โดยสับเปลี่ยนหมุนเวียนไปเรื่อย ๆ และสามารถเพิ่มคุณค่าของงานเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความสนใจที่จะทำงานให้มีประสิทธิภาพได้ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ปฏิบัติเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเกิดความท้าทายในการปฏิบัติงานในหน้าที่ใหม่ ซึ่งเป็นลักษณะงานที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Schermerhorn (1996: 115) ที่กล่าวว่า การกำหนดหน้าที่งานหรือออกแบบงานทั้งในตัวเอง และส่วนประกอบภายนอก ของงาน เพื่อให้ได้ผลงานที่ดีที่สุดการออกแบบงานควรจะเริ่มจากง่ายไปหายาก

การประเมินย้อนกลับเพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามลักษณะงานนั้น ปัจจุบันมีการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการประกันคุณภาพภายนอกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จะดำเนินการตรวจสอบทุกปีการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการประกันคุณภาพภายนอกจากหน่วยงานอื่นนั้น จะช่วยให้เกิดการพัฒนทั้งบุคลากรและสถานศึกษาที่ครอบคลุมทุกด้านได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู ทราบถึงประสิทธิผลและประสิทธิภาพของปฏิบัติงาน

ดังนั้น ปัจจัยลักษณะองค์การ จะเป็นตัวกำหนดบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนว่าจะบริหารสถานศึกษาไปในทิศทางใด อีกทั้งยังช่วยควบคุมปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกัน และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ ที่จะเข้ามาสู่สถานศึกษา และอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการปฏิเสศสมมติฐานดังกล่าวข้างต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า การแสดงบทบาทที่ปฏิบัติจริงผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ด้าน การบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับการปฏิบัติที่ต่ำกว่า การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนควรแสดงบทบาทที่ปฏิบัติจริง ด้านการบริหารงานบุคคลให้สูงขึ้น และรักษาระดับการปฏิบัติในทุกบทบาทให้อยู่ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานทางการศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยลักษณะองค์การ ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียน ดังนั้น หน่วยงานทางการศึกษาสมควรที่จะส่งเสริมและสนับสนุนผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ให้เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงปัจจัยลักษณะองค์การที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ในเชิงลึกทั้งปริมาณและคุณภาพ

2. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียน ในเชิงลึกทั้งปริมาณและคุณภาพ